Ina Rosens tale til minde om Krystalnatten

Taler
Ina Rosen
Forperson for Det Jødiske Samfund

Dato
9. november 2026

Sted
Krystalgade uden for synagogen

Omstændigheder
Det Jødiske Samfund mindes Krystalnatten som en del af den jødiske historie og som begyndelsen på Holocaust. Markeringen sker uden flag, paroler eller bannere. Kun mennesker, der står sammen mod antisemitisme og had i alle dets former.

Kære venner

I aften er en alvorlig aften.
Og samtidig giver i aften også så meget håb for fremtiden!
Fordi vi står her sammen.
Af hjertet tak for, at I er her.
Det betyder mere, end I ved.

I aften bekræfter vi, at vi står sammen mod jødehad og had i alle dets former.

Først vil repræsentanter for de danske ungdomspartier tænde lys her foran synagogen.
I tænder lys – i en fælles handling.

Et lys for fællesskab.
For sammenhold.
Mod antisemitisme og had.
Det giver også så meget håb for fremtiden.
Tak for jer!

[lystænding.]

Nu, mens lysene tændes, vil jeg bede alle om at holde ét minuts stilhed for dem, der denne aften i 1938 blev ofre under Krystalnatten.

[Ét minuts stilhed.]

Tak.

Hvis vi skulle holde ét minuts stilhed for hver eneste af de over seks millioner mennesker, der blev jagtet, fanget og myrdet i den holocaust, der fulgte?
Ja, så skulle vi være stille i næsten 12 år.
Dag og nat. Uden pause.

12 år

Vi kender nok allesammen udtrykket:
Tale er sølv, men tavshed er guld.
Der er tidspunkter, hvor stilheden er det rigtige.
Som den stilhed, vi netop har delt.

Men der er også den form for tavshed, der opstår, når mennesker bliver udsat for uretfærdighed,
og ingen siger fra
og folk kigger væk.

Er tavshed så stadig guld?

Netop nu, for 88 år siden, fandt Krystalnatten sted.
Synagoger i Tyskland og Østrig blev sat i brand.
Jøder blev overfaldet og dræbt, alene fordi de var jøder.
Jødiske hjem og forretninger blev smadret.
Omkring 30.000 jødiske mænd blev arresteret og sendt til lejre.

Krystalnatten viser, hvad der kan ske, når had bliver normaliseret
Når det utænkelige gradvist bliver til virkelighed.

Løgne og konspirationsteorier havde skridt for skridt gjort jøder til fremmede i deres eget land.

Du må ikke handle her.
Du må ikke arbejde her.
Du må ikke gå i skole her.
Du må ikke sidde her.

Verden er et bedre sted, når du og alle jøder er døde.

Nogle medborgere deltog aktivt i optrapningen.
Og ubegribeligt mange så tavst til.

Hvad end de tænkte og følte, så tav de.

Det var virkeligheden.
De manges tavshed var medvirkende til, at det kunne ske.

Er dem, der er tavse, så også hadefulde?
Nej.

Jeg tror, at de fleste er utrygge.
At risikoen for at gribe ind føles for stor.
Man har familie og ansvar.
Vil andre bakke op, hvis man griber ind?

Men når ens kollega her i 2026 må tåle, at en anden siger:
jamen Hitler skulle da have haft 5 år mere.
Et hæsligt udtryk for, at verden ville være bedre uden jøder.
Måske er man bange for, at prisen for at sige fra er for høj.
Men hvad er prisen for at forblive tavs?

Når et jødisk menneske bliver overfaldet i toget, fordi vedkommende er jøde.
Måske er de andre i toget bange for, at prisen for at gribe ind, er for høj.
Men hvad er prisen for at forblive passiv?

Når jøder en aften, lige her i København, bliver udpeget og tvunget til at sige
Free Palestine for at få lov til at sidde på en bar.
Bliver gæsterne bange for, at at rejse sig og gå i solidaritet?
Fordi ingen skal afkræves en bestemt holdning for at få lov til at købe en øl.

Men hvad er prisen for at blive siddende?

Ja, prisen er et langsomt, men sikkert skred i vores alles trygge, frie, demokratiske samfund.
Det rammer jøderne, ja.

Og det rammer også alle andre.

Og når jeg alligevel står her med håb, så er det fordi vi står sammen her i aften.
Vi er ikke alene. Der er mange, mange flere. Det tavse flertal, som man siger.

Vores opgave er – i fællesskab – at give flere en stemme!

Vi venter ikke på, at en anden tager det første skridt.
For hvis vi alle sammen venter på en anden, så sker der ingenting.

Det kræver mod at være den første.
Men det er også det rigtige at gøre!

Det ved jeg, at vi kan!
Vi står jo her. Sammen.

Og sammen får vi det tavse flertal med.
For dette land er vævet af et helt særligt stof.

Den 29. september 1943 afbrød rabbiner Marcus Melchior gudstjenesten i synagogen lige her bag mig.
Han havde fået at vide, at nazisterne fredag aften ville arrestere de danske jøder.
Han advarede menigheden og sagde, at de skulle flygte.
Hellere i dag end i morgen, sagde han.
Danskere åbnede deres hjem og skjulte jøderne og sejlede dem over Øresund til Sverige.
Danskere reddede det store flertal af jødiske danskere.

Det skete, fordi mennesker valgte at handle, selv om de ikke kunne vide, hvordan det ville ende.
Det ved vi kun i bag-klogskabens lys.

Danmark var et lyspunkt på den mørke himmel dengang.

Igen i dag er jødehadet på fremmarch verden over.
Også her.
Men her i Danmark står det store flertal af danskere og det politiske system sammen mod jødehad i ord og i handling.

Danmark beviser igen, at vi er lavet af et særligt stof.

Det giver så meget håb!
Og jeg kan ikke udtrykke, hvor meget det betyder.

Jeg tænker ofte på den høje grad af tillid, vi har til hinanden her i Danmark.

For os er det svært at forestille os, at borgere forfølger andre medborgere med vold, alene fordi de er dem, de er.
Som det skete dengang lige syd for grænsen.

Selvom vi kan være uenige om meget, så har vi her i Danmark en tillidsfuld og ordentlig kultur, som vi aldrig, aldrig må miste.

Og alligevel er der noget galt.
Når mennesker bliver chikaneret, fordi de er jøder, er der noget galt.

Når jødiske danskere bliver afkrævet ansvar for en konflikt i Mellemøsten, er der noget galt.

Og når det, at vi står fredeligt sammen her til aften, er nødt til at blive omgærdet af et kæmpe sikkerhedsopbud.
Ja, så er der altså noget fuldstændigt grueligt galt!

Det angår os alle.

Og derfor må vi hjælpe hinanden til at sige fra, når antisemitiske og hadske forestillinger bliver gentaget.

Også i vores nære fællesskaber.

Skoler, arbejdspladser, foreninger og politiske fællesskaber må tage ansvar for deres egne rum.

Vi behøver ikke altid de perfekte ord eller svar på alle spørgsmål.

Men vi skal turde tage ordet.

For tavshed er ikke altid guld.
Nogle gange bliver tavshed til aske.

Vi begyndte aftenen med lys og stilhed.
Men stilheden må ikke være det eneste, vi tager med os herfra.

Vi kan ikke ændre det, der skete dengang.
Men vi kan og vi vil løfte vores røst og tage ansvar for, hvad der sker i morgen.

Vi tager lyset med os.
Vi stopper antisemitisme og had.
Vi stopper det sammen.
Det giver vi hinanden håndslag på.
For »Aldrig igen« er ikke et bare et håb.
Det er et løfte.
I dag og alle dage.

Aldrig igen.

Tak for jer!
Tak for, at vi står sammen.
Tak for det lys, I spreder

Tak

Kilde
Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
Mindetale, Taler om Krystalnatten 1938

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/ina-rosens-tale-til-minde-om-krystalnatten-2026